

STORTINGET

Representantforslag 91 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mimir Kristjánsson og Tobias Drevland Lund

Dokument 8:91 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mimir Kristjánsson og Tobias Drevland Lund om lik rett til helsehjelp uavhengig av økonomi

Til Stortinget

Bakgrunn

Alle må har lik tilgang til helsehjelp uavhengig av økonomi. Det er dyrt å være syk, og folk med dårlig økonomi er oftere syke enn de med god råd. Forslagsstillerne mener at et helt sentralt ledd i å sikre hele befolkningens rett til god helse er tilgjengelig helsehjelp. For å sikre hele befolkningen lik rett til god helsehjelp må det også sørges for at økonomi ikke er en barriere for at folk oppsøker helsehjelp når de trenger det.

Ifølge en undersøkelse Opinion har gjort for Frelsesarmeen, kommer det fram at nær én av fire unngår å oppsøke helsetjenester, eller utsetter dette, på grunn av egen økonomi. I dag er det slik at halvparten av befolkningen opplever en økonomisk utrygghet som følge av prisstigning, dyrere strøm og gjentatte rentehevinger. Helsehjelp må bli billigere, ikke dyrere.

Legeforeningen og pasient- og brukerombudene har i flere år bedt om at egenandelstaket ikke øker, da de er bekymret for at terskelen for å oppsøke helsehjelp øker. Forslagsstillerne deler denne bekymringen.

Det er i dag et problem at ungdom fra 16 år må betale egenandel for flere helsetjenester. Familiens økonomi verken skal eller bør være en barriere for at barn og unge får nødvendig helsehjelp. For å sikre nødvendig

helsehjelp må grensen for gratis helsehjelp økes fra 16 til 18 år.

Det er godt kjent at mennesker med dårlig råd opplever mange tilleggsbelastninger. Mange bor dårligere, har en mindre stabile oppvekstvilkår, spiser dårligere og har en tøffere arbeidshverdag. Folk med dårlig råd opplever også en høyere grad av stress. I tillegg til dette har de også dårligere tilgang på helsehjelp. Det er dyrt å være syk, og folk med en kronisk sykdom lever ofte med små økonomiske marginer, både fordi det følger mange utgifter med sykdom, og fordi muligheten til å ta lønna arbeid ofte svekkes.

I 2020 publiserte Statens undersøkelseskommissjon for helse- og omsorgstjenesten (Ukom) en rapport basert på fortellingen om Henrik, en ung mann som begikk selvmord. Etter at Henrik tok livet sitt, fant moren hans bunker med konvolutter med ubetalte betalingskrav og inkassoer. Mange av dem var fra helsetjenesten.

Når Ukom har valgt å gå gjennom Henriks sak, er det ikke fordi den er unik, men heller fordi den er et eksempel på et omfattende problem. Ukom konkluderer med at egenandeler i helsetjenesten er et problem, og at dette utgjør en pasientrisiko for dem som har betalingsvansker. Ukom beskriver at dårlig personlig økonomi kan forverre helsetilstanden til kronisk syke og stå i veien for at de tør å oppsøke helsetjenesten.

Ukom så spesielt på de såkalte ikke-møtt-gebyrene. Dette var noe helseforetakene begynte med i 1999 for å gjøre noe med problemet med at pasienter ikke møter til oppsatt time. I begynnelsen var gebyret 100 kroner. Ordningen har aldri blitt evaluert, men gebyret har økt og økt og er nå så høyt at summen alene vil utgjøre et betydelig økonomisk problem for mange. Ukom fant også at det ofte er de samme personene som får flere ikke-møtt-gebyrer, og at disse sakene ofte går til inkasso.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen sørge for at fritak fra egenandeler i helsetjenesten utvides til å gjelde barn og unge opp til 18 år.
2. Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med en reduksjon av egenandelstaket i helsevesenet og fryse den årlige økningen av egenandelstaket fram
3. Stortinget ber regjeringen sikre at ikke-møtt-gebyrene i helsevesenet fryses fram til en evaluering av ordningen er behandlet av Stortinget.
4. Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med å beskrive entydige retningslinjer for håndteringen av unntaksordninger knyttet til ikke-møtt-gebyret, som bidrar til mer lik praksis i helseforetakene for skjerming av pasienter med betalingsvansker.

til hele egenandelssystemet er evaluert og behandlet av Stortinget.

18. februar 2025

Seher Aydar

Mímir Kristjánsson

Tobias Drevland Lund